Utdannings-
direktoratet

Rettigheter for barn og elever med nedsatt hørsel

Barn og elever med nedsatt hørsel kan ha rett på ekstra tilrettelegging slik at de får utbytte av opplæringen. På denne siden finner dere informasjon om rettigheter som kun gjelder barn og elever med nedsatt hørsel. Barn og elever med nedsatt hørsel kan derfor også ha andre rettigheter som ikke er dekket her.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 06.11.2023

Barn med nedsatt hørsel som ikke har begynt på skolen

Opplæring i og på tegnspråk

Barn under skolealder som har tegnspråk som førstespråk har rett til opplæring i tegnspråk. Barn som ikke har tegnspråk som førstespråk, men som har fått en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten om at de har behov for tegnspråkopplæring, har den samme rettigheten til opplæring i tegnspråk.

Les mer

Barn og elever med nedsatt hørsel

Tegnspråk

Denne retten gjelder uavhengig av om barnet går i barnehage.

Foreldrene til barnet skal samtykke til at det blir gjort en sakkyndig vurdering. Det er kommunen der barnet bor som skal oppfylle retten til tegnspråkopplæringen.

Spesialpedagogisk hjelp

Barn med nedsatt hørsel kan ha rett til spesialpedagogisk hjelp. Denne retten er uavhengig av om barnet går i barnehagen eller ikke. Spesialpedagogisk hjelp kan for eksempel være trening, stimulering eller støtte til de som jobber i barnehagen. Hjelpen skal være tilpasset barnets behov. Foreldrene skal alltid få tilbud om rådgivning.

Foreldrene til barnet skal samtykke til at det blir gjort en sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp.

Les mer om retten til spesialpedagogisk hjelp: Veilederen Spesialpedagogisk hjelp

Individuelt tilrettelagt barnehagetilbud

Kommunen skal sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får et egnet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud. Tilretteleggingen skal bidra til at barnet skal kunne gå i barnehagen og kunne nyttiggjøre seg av barnehagetilbudet og få likeverdige aktivitets- og utviklingsmuligheter som andre barn.

Les mer: Tilrettelegging av barnehagetilbudet for barn med nedsatt funksjonsevne

Regelverket

- Barnehageloven § 38 om rett til tegnspråkopplæring
- Barnehageloven § 31 om spesialpedagogisk hjelp
- Barnehageloven § 32 om samarbeid med barnets foreldre
- Barnehageloven § 37 om barn med nedsatt funksjonsevne

Elever med nedsatt hørsel i grunnskolen og videregående

Spesialundervisning

Elever med nedsatt hørsel kan ha rett på spesialundervisning hvis de trenger det for å få tilfredsstillende utbytte av opplæringen. PP-tjenesten må utarbeide en sakkyndig vurdering hvor de vurderer behovet for

spesialundervisning.

Før PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering og før kommunen fatter vedtak om spesialundervisning, må foreldrene til eleven samtykke.

Spesialundervisningen skal så langt det er mulig utformes i samarbeid med eleven og foreldrene.

Les mer: Veilederen Spesialundervisning

Opplæring i og på tegnspråk

Elever som har tegnspråk som førstespråk har rett til å få opplæring i og på dette på skolen. Kommunen har ansvaret for å ha personell med relevant kompetanse som kan gi opplæringen eleven har krav på. Hvis skolen ikke har tegnspråkkompetanse selv innebærer dette også tolk.

PP-tjenesten må utarbeide en sakkyndig vurdering som sier at eleven har behov for opplæring i tegnspråk, og kommunen må fatte et enkeltvedtak om dette. Elever som ikke har tegnspråk som førstespråk, men som har fått en sakkyndig vurdering fra PPT som sier at de har behov for opplæring i tegnspråk har den samme rettigheten til tegnspråkopplæring. Elevene skal da få opplæring i begge språkene.

Tegnspråkopplæringen kan gis på et annet sted enn nærskolen, innenfor kommunen eller gjennom interkommunalt samarbeid.

Det er utviklet egne læreplaner i noen fag for elever med tegnspråk.

Regelverket for grunnskolen og videregående skole

- Opplæringslovens kapittel 5 om spesialundervisning
- Opplæringsloven § 2-6 om tegnspråkopplæring i grunnskolen
- Opplæringslovens § 3-9 om tegnspråkopplæring i videregående skole
- Forskrift til opplæringsloven § 1-1 bokstav d

Deltidsopplæring i og på tegnspråk i grunnskolen

Elever som får opplæring i og på tegnspråk kan få denne opplæringen et annet sted enn på den skolen eleven går på til vanlig.

Statped tilbyr deltidsopplæring for tegnspråklige elever

Signo skole- og kompetansesenter tilbyr deltidsopplæring for elever med nedsatt hørsel i kombinasjon med ulike funksjonsnedsettelser, elever med kombinerte syns- og hørselstap, og elever med døvblindhet.

Regelverket for deltidsopplæring i grunnskolen

- Opplæringsloven § 2-6 om tegnspråkopplæring i grunnskolen

Les mer: Bruk av alternative opplæringsarenaer i grunnskolen Udir–3 2010

Statpeds deltidsopplæring i og på tegnspråk i grunnskolen

Statped gir deltidsopplæring i og på tegnspråk til elever med nedsatt hørsel i grunnskolen som har behov for å få opplæring i et tegnspråklig miljø. Elevene kan få tilbud om opplæring i inntil 12 uker.

Kommunen har ansvaret

Det er elevens bostedskommune som har ansvar for at eleven får oppfylt retten sin til grunnskoleopplæring når eleven får deltidsopplæring i tegnspråk. Tilbudet til Statped kan brukes til å gjennomføre deler av denne opplæringen. Opplæringen skjer da på en alternativ opplæringsarena og kommunen har fortsatt ansvaret for opplæringen til elevene.

Kravene til saksbehandlingen

Det er PP-tjenesten som søker om deltidsopplæring på vegne av kommunen. Før det søkes om deltidsopplæring, skal eleven ha et enkeltvedtak om opplæring i og på tegnspråk og/eller om spesialundervisning hvor deltidsopplæring er regulert. I tillegg skal eleven ha et enkeltvedtak om opplæring på en alternativ opplæringsarena. Tilsyn må være tema i dette enkeltvedtaket.

I søknaden skal PP-tjenesten redegjøre for elevens behov for opplæring i tegnspråk, hvilken paragraf det søkes etter, hvor mange uker det søkes om, samt beskrive

målet med opplæringen.

Statsforvalteren er klageinstans for enkeltvedtak i grunnskolen.

Kostnadsfordeling

Elever som bor langt unna Statped sine lokaler får tilbud om overnatting på hotell, og de får også gratis kost og losji dekket av Statped. Ettersom elevene trenger tilsyn når de overnatter, dekker Statped kost og losji for en voksen.

Kommunen har ansvaret for transport til deltidsopplæringen, reisefølge og tilsyn etter skoletid.

Reisefølge og tilsyn

Det er elevens bostedskommune som har ansvar for å sørge for reisefølge og tilsyn etter skoletid når en grunnskoleelev er på deltidsopplæring i regi av Statped.

Det er vanligvis elevens foreldre som tar ansvar for dette, men kommunen kan også avtale andre løsninger. Dersom det er kommunens ansatte som blir med eleven, skal disse lønnes av kommunen i henhold til deres arbeidsavtale.

Dersom det er foreldre som tar ansvar for reisefølge og tilsyn, skal foreldrene kompenseres for kostnader. Dette vil være en avtale mellom kommunen og foreldrene. Opplæringsloven og forskriftene til denne regulerer ikke dette.

Elever som fyller vilkårene for deltidsopplæring, har krav på dette. Det er derfor viktig at kommunen og foreldrene kommer til enighet slik at eleven får opplæring i tegnspråk uavhengig av kommunens økonomiske situasjon.

Aktuelle kompensasjonsordninger for foreldre kan være:

- refusjon av reiseutgifter
- erstatning for tapt arbeidsfortjeneste
- opplæringspenger fra Nav

Regelverk

- Opplæringsloven § 2-3 om opplæring andre steder enn på

skolen

- Opplæringsloven § 2-15 om gratis opplæring
- Forskrift til opplæringsloven kapittel 12 bokstav a om tilsyn med elevenes trygghet
- Opplæringsloven § 5-1 om spesialundervisning
- Opplæringsloven 13-1 om kommunens ansvar
- Opplæringsloven § 15-2 om klageinstans

Les mer: Rundskriv Udir-3-2010 Bruk av alternative opplæringsarenaer i grunnskolen

Inntak til videregående skole for elever med nedsatt hørsel

Elever med rett til opplæring i eller på tegnspråk kan søke om inntak til et tegnspråklig miljø på en knutepunktskole, eller om opplæring med tolk på en ordinær videregående skole. En knutepunktskole er en ordinær fylkeskommunal videregående skole som har tilrettelagte opplæringstilbud for elever med nedsatt hørsel.

Før kommunen fatter enkeltvedtak om opplæring i og på norsk tegnspråk må det være gjort en sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten.

Les mer: Inntak til videregående opplæring og formidling til læreplass - Udir-2-2021

Elever med rett til opplæring i og på tegnspråk har rett til to ekstra år med videregående opplæring dersom de trenger det.

Regelverket for videregående

- Opplæringsloven § 3-1 om rett til videregående opplæring for ungdom
- Forskrift til opplæringslovens § 6-18 om inntak til videregående

Barnets beste

Det er viktig å huske på at barnets beste skal være avgjørende for alle avgjørelser som omhandler barn. Barn har rett til å bli hørt, og til å få si sin mening.

Les mer: Barnekonvensjonen i saksbehandlinga

Overordnet regelverk

- Grunnloven § 104
- Barnekonvensjonen artikkel 3
- Barnekonvensjonen artikkel 12
- FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 7
- FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) artikkel 24